

The background of the cover is a textured, mottled reddish-brown. On the left, a yellow silhouette of a woman's head and shoulders is shown in profile, facing left. The silhouette is filled with a detailed pattern of autumn leaves and red berries. The text is overlaid on the right side of the silhouette.

POS
LED
NÉ

VECI

Slavka
Liptáková

POS
LED
NÉ

VECI

POS
LED
NÉ

VECI

Slavka
Liptáková

slovart

Napísanie románu podporil
z verejných zdrojov formou štipendia

u. fond
na podporu
umenia

Podakovanie za odbornú spoluprácu
Mgr. Pavlovi Hudáčkovi, PhD.

Tex © Slavka Liptáková 2025

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2025

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat
ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými
alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve
prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému
a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-7120-8

„... a posledním jménem zvaná: Zapomnění.“

Markéta Porete: Zrcadlo prostých duší

(2024)

Sama nevedela, ako sa na stránky aukčnej spoločnosti vlastne dostala. Ale keď už na ne klikla, zapozerala sa. Niekoľko obrazov slovenskej moderny od známych autorov, zopár noviniek od autorov takmer o polstoročie mladších od nej a jedno plátno s názvom Leto od rovesníčky, zosnulej len pred pár rokmi. Tomu rozumela asi najviac. Pastelová farebnosť s miznúcimi obrysmi deformovanej, akoby dieťaťom načarbanej postavy. Nemala v pláne príliš sa tým zdržiavať. Hľadala... Čo to vlastne hľadala? Ach, áno, informácie o belgickom meste Bruggy, kde najnovšie zakotvila jej neter Natália s rodinou. Rozhodla sa pre životnú zmenu, radikálny obrat, ako o tom sama hovorila s príchuťou zdesenia, ktoré radšej stroskotá, než by malo cúvnuť. Zita bola voči takým rozhodnutiam obozretná. Nemala ich v láske. Človek by sa nemal rozhodovať so zaťatými zubami. Isteže, sú okolnosti, keď sa tomu nedá vyhnúť, ale to nebol – aspoň sa jej tak zdalo – Natáliin prípad.

Nespokojne sa zahniezdila, keď si spomenula na ich posledný telefonát. Neter ju o všetkom nadšene informovala a naliehavo ju pozývala na návštevu. Musí prísť, majú teraz vlastný dom a jedna izba bude jej. Tá hneď na prízemí, aby to nemala vysoko do schodov. Zita sa zdráhala, argumentovala vekom aj vrtkavým zdravím, ale nie dosť. Napokon sa predbežne dohodli, že by na jeseň, niekedy začiatkom októbra, keď už nebude tak horúco, predsa len prišla. Dala sa prehovoriť, ale v skutočnosti to neboli Natáliine argumenty, čo ju presvedčili. Vedela, že je to posledná príležitosť neter vidieť, a tak súhlasila. Hoci spätne ju to trochu mrzelo.

Aby sa vyhla plánovanému preskúmvaniu virtuálnych Brúgg, rozklikla ďalší link – zimnú aukciu drobnej skulptúry a plastiky. Jednoduchá keramika od Jozefa Sušienku ju potešila. Mala v sebe strohosť, ktorá jej bola blízka. Nič okázalého, čo by si vynucovalo pozornosť. Skôr naopak, zdržanlivá prítomnosť ponúkajúca potešenie, ak je človek ochotný priblížiť sa. S profesionálnym záujmom si prečítala priložené opisy a hneď aj v duchu skonštatovala, že sú príliš neosobné, aby o diele niečo vypovedali. Nebol to žiaden objav, len si to opäť pripomenula. Prebehla myšou po ďalších obrázkoch a prešla k novej desiatke artefaktov.

Celkom naspodku jej padol zrak na malú drevenú figúru s datovaním okolo roku 1700. Cena sa jej zdala premrštená. Možno preto sošku nikto nekúpil, o čom Zitu informovala poznámka nevydražené. Bola to dielenská práca s nepôvodnými vrstvami, navyše značne poškodená, ale i tak Zitu očarila. Ženská postava, pripomínajúca rovnakou mierou sedliačku i sväticu, akurát bez atribútov. Žiadne polámané koleso, ľalia či zbožný pohľad. Hlava pod závojom sklonená úkosom, nie pokorne, skôr premýšľavo, zadumane. Široká čeľusť, brada rozčesnutá jamkou. Ruky zatuhnuté v neviditeľnej konverzácii a telo takmer ľudské, s úzkymi plecami a prsami nesmelo nadvihujúcimi ťažkú látku. Bolo v nej čosi vyzývavé, ale tak svojsky – nedostupne, a predsa ochotne. Akoby stačilo urobiť krok, aby sa k vám láskavo zohla a pohľadila vás po vlasoch. Keby som jej mala dať meno... uvažovala v duchu Zita a vyberala medzi Luciou a Sciens, ale ani jedno v jej predstavivosti neožilo. Ešte chvíľu naslepo habkala, keď jej zrazu prišlo na um meno Stela. Estel, Estelle... Panebože, samozrejme! Veď ako inak? Stela! Presne tak sa tá žena volá! A v tom okamihu Zita svojmu objavu úplne prepadla. Dokonca natoľko, že do vyhľadávača vyťukala spojenie saint Estelle, a potom ešte skúsila svätá Stela, ale internetové databázy mlčali. No ani ich mlčanie Zitu neodradilo. Identitou ženy, ktorá bola predlohou pre sochu, si bola aspoň taká istá, ako tou svoju. Nie celkom

nepochybne, ale zato vehementne, s nasadením celej svojej bytosti, až po praskliny na päťách.

Zita sa zasmiala. Aké bláznovstvá jej to dnes behajú po rozum. No i tak jej Stela nešla z hlavy. Vracala sa k nej, keď si robila výpisky z oficiálnej stránky mesta Bruggy, aj neskôr, keď z chladničky vybrala polovicu kuracej filety, aby si ju len tak narýchlo osmažila na masle.

Informáciu o pripravovanom koncerte známeho popového speváka, ktorý aspoň na domácej scéne patril k legendám, zachytila v televízii asi pred týždňom. Pociťala závan uspokojenia a nie celkom oprávnených zásluh, ktoré ju premkli zakaždým, keď sa k nej doniesli správy o jej bývalých študentoch. A nebolo ich málo. Vďaka konexiám zo svojej učiteľskej praxe sa dostala na prednášky Československého egyptologického ústavu, ktoré sa konali raz do mesiaca v mestskom múzeu, na výstavu sochárskej inštalácie kdesi uprostred lánov repky olejnej, a tiež na prednostné lekárske vyšetrenia, keď jej vypovedala službu krčná chrbitica. Nechcela si namýšľať, študentov jej za tých viac než štyridsať rokov v školstve prešlo rukami nespočet a drvivú väčšinu zhltoľ čas, no našlo sa aj zopár výnimiek, o ktorých sa v spoločenskom živote vedelo. A vedela o nich aj Zita Zayová, bývalá stredoškolská profesorka dejepisu a estetickej výchovy – výchovy, ktorá za jej éry zmenila názov aspoň štyrikrát, až skončila ako všeobecné umenie a kultúra, čo si Zita nikdy neosvojila. Keď sa to tak vezme, svoje učiteľské povolanie mohla považovať za úspešné. Nemálo mládežníkov s hlavami plnými ctižiadosti či skepsy nasmerovala k hudbe, literatúre alebo dejinám umenia. Plody tohto úsilia zbierala dodnes, do veku nebezpečne blízko osemdesiatky.

Bolo to v správach z kultúry. Zita si ich pozrela, spokojne sa pousmiala a ešte spokojnejšie na ne zabudla. Na avizovaný koncert si spomenula až vo chvíli, keď jej vo whatsapppe cinkla správa, ktorá ju zdvorilo pozývala, aby prišla. Lístky máte rezervované, bude mi čťou. Presne tak si ho Zita pamätala, úctivého,

trochu utiahnutého chlapca so záľubou vo veľkých gestách. Kytica frézií na začiatku, veľká bonboniéra na konci školského roku. Trochu prehnané, ale napokon to Zitu i tak potešilo a chlapca si oblúbila. Evidentne to bolo vzájomné, pretože v jednom zo spevákových rozhovorov o ženách svojho života spomenul aj ju, učiteľku. Čím si to zaslúžila, netušila, ale vzala to na vedomie. Aj preto slušne odpovedala, že si to váži, ale... Potom správu vymazala a napísala, že príde, len ho požiadala o miesto na sedenie. Album, ktorý mal spevák na koncerte predstaviť, niesol názov *Posledné veci*. Zita nemala odhad na marketingové triky v hudobnom priemysle, ale *Posledné veci* jej nezneli práve ako trháč. Nehovoriac o tom, že ak titul naozaj narážal na smrť, mohol ľudí skôr odradiť než prilákať. V každom prípade, posledné veci boli tým, čo už niekoľko dní v sebe triedila a usporadúvala.

Vlastnú konečnosť jej nepripomenulo žiadne z úmrtí priateľov, ktoré v jej veku pribúdali geometrickým radom. Naposledy prišla o priateľku obzvlášť drahú, ešte zo študentských čias. A hoci to medzi nimi nebolo vždy ružové, bližšiu súputníčku nemala. Kadečo spolu preskakali, kadečo si museli poodpúšťať, roky sa nevideli, a potom sa opäť párkrát navštívili, keď na seba náhodou natrafili na hlavnej pošte. To už boli obe vdovy. Rodina zosnulej si neželala verejný pohreb, a tak celú záležitosť vybavili v kruhu najbližších. Zita sa k nim tak trochu počítala, preto niesla tak ťažko, že ju vynechali. S Vierou sa teda rozlúčila potichu, v súkromí svojej kuchyne pri zapálenej sviečke s vianočným motívom a štamprlíku vaječného likéru. Smutné, ale nie neprijateľné. Mŕtvych mala teraz okolo seba viac než živých. Ale ani toto, ani nič podobné ju na blížiaci sa koniec neupozornilo. Bola to úplná banalita, poznámka nehodná povšimnutia, keby zhodou okolností netrafila do čierneho. Teda, bēžovo-hnedastého.

V sobotu Zita zvykla chodiť na nákup do Starej tržnice. Tú trochu zeleniny a pár kúskov ovocia si mohla kúpiť aj inde, navyše oveľa lacnejšie, ale atmosféra v tržnici so secesnou konštrukciou

jej imponovala. Brala to ako spoločenskú udalosť. Okrem toho, v lete sa cyklus pravidelných trhových stretnutí na dva mesiace prerušil, a ona tak mala poslednú príležitosť zájsť si ešte raz medzi Staromešťanov, popočúvať útržky rozhovorov, kývnuť na pozdrav bezmenným známym a vypiť si svoje obligátne dve deci aróniového vína. Na túto udalosť sa zakaždým starostlivo chystala. Nielen prakticky – dobre zásobenou peňaženkou, košíkom a pohodlnými topánkami, ale aj esteticky. Tešilo ju obliecť si vždy niečo iné, čo už dávno nemala na sebe, a hľadať pritom nové kombinácie, ktoré lahodili oku. Sivá sukňa s ružovým pulóvrikom, béžové šaty s vínovočerveným šálom, modrý rolák s belasými kostýmovými nohavicami. Nešlo o márnomyseľnosť. Bavila ju na tom vynaliezavosť, s akou sa zo starých kúskov dalo vykúzliti vždy niečo svieže. Naposledy si vybrala maslovú blúzku s perleťovými gombičkami a rifľovú sukňu. Obyčajnosť sukne tlmila noblesu blúzky a trbleť gombičiek ulpieval aj na trochu ošúchanej rifľovine. Presne takéto spojenia mala rada. Prekvapivé, žmurkajúce na bystrého pozorovateľa svojou dômyselnosťou.

Vychystala sa z domu hneď ráno, prešla Heydukovou ulicou, úzkym prechodom okolo Nemocnice svätej Alžbety a zakrátko už plynulo vplávala do vravy tržnice. Dnes tu bolo obzvlášť rušno. Na poschodí prebiehala burza kníh, a to sa vždy zbehlo o niečo viac ľudí ako zvyčajne. Pozdravila sa so zeleninárom, ktorý jej podal pol šálky tekvicových semiačok. Lúpaných, aby mohla bez námahy vychutnávať tie inak nedostupné jadrá, a ona mu na oplátku vtlačila do dlane mince. Presne tak to mala rada, výmena, ako sa patrí. Pristavila sa pri pulte s cibuľou a vybrala niekoľko drobných kúskov, aby ich mohla použiť naraz a neskladovala nepoužité časti v chladničke. Ešte prikúpila nejaké pečivo, zopár citrónov a bola hotová. Mohla si nájsť miesto pri spoločných stoloch a utiahnuť sa tam s hltom vína, ktoré po novom za zálohu rozlievali do sklenených pohárov. Zita si natiahla nohy, privoňala k poháru, akoby to ovocné víno stálo za to, a potom

sa už len pásla pohľadom. Bezvýznamné detaily sa v jej očiach premieňali na kuriozity. Pes ťahajúci pána k stánku s maškrtami, dieťa baviace sa tým, ako sa matka zakaždým zohne po kornút vyhodенý z kočíka, osamelý muž s ružovkastými lícami, premývajúci si ústa vínom ako šalviou. Hotové hody.

Zita sa potešila, keď si k nej prisadla skupinka troch manželských párov s taniermi plnými koláčov. Zdalo sa, že niečo oslavujú. Muž najbližšie k nej bol skutočný obor. Nebolo divu, že skoodinovať tú dvojmetrovú horu svalov a tuku mu dalo zabráť. Ako sa zohýnal po servítke, ktorá sa mu rozšafne sklzála zo stola, odsunul stoličku tak prudko, že chrptom narazil do Zity práve vo chvíli, keď dopíjala posledný hlt. Sklo cinklo o zuby a bordo-vá aróniová štava pristála na dekolte maslovej blúzky. Rovnako hrmotne, ako sa muž pohyboval, sa aj ospravedlňoval. Až kým ho Zita neupokojila, že to naozaj nie je problém. Blúzka nie je nová a škvvrnu z nej isto vyperie. Nato mužovo telo akoby zvädlo. Ten dobrosrdečný hromotník sa cítil zahanbene ako dieťa pristihnuté pri nešikovnosti. Aby to Zita nerobila ešte horším, čo najneutrálnejšie sa pozdravila a opustila stôl.

Lenže na rozdiel od toho, čo tvrdila v tržnici, škvvrnu sa jej vyprať nepodarilo. Použila mydlo na pranie aj odstraňovač škvŕn, a nič. Flak ďalej svietil na ušľachtilej látke ako biľag na čele. Zita teda blúzku úhladne poskladala, vložila do darčekovej tašky a odniesla do rýchločistiarnie, ktorú mala po ceste. V čistiarni jej pani v bielom plášti podstrčila vyblednutý lístok a na zadnú stranu napísala dátum, kedy si má Zita objednávku vyzdvihnúť. Takmer na to zabudla. Blúzku jej pripomenulo až prázdne ramienko, ktoré nechala visieť na sušiaci na bielizeň, kde ju niekoľkokrát vyvesila po neúspešnom praní. Termín prepásla o dva dni.

Bolo sparno, leto sa prirútilo akosi zhurta a v čistiarni vládlo nepríjemné vlhko. Chemické výpary dodávali priestoru o rozlohe nanajvyš niekoľko metrov štvorcových vôňu sterilného ošetrovania. Akoby ten pach cítila dokonca aj chuťou. Pripomínal drevokazné

huby, zmiešané s dezinfekčným prostriedkom. Nič sympatického. Z lesa celofánom chránených odevov sa vynorila akási slečna.

„Počúvam,“ privítala Zitu nie práve najsrdečnejšie.

„Prepáčte, mám u vás blúzku. Takú svetlobéžovú s gombičkami.“

Zvyk ospravedlňovať sa na začiatku vety sa dodnes neodnaučila, hoci o ňom vedela, a škrelo ju to.

„Lístok.“

Slečna do konverzácie príliš úsilia nevkladala. Vystačila si s málom.

„Hneď vám ho dám. Dala som si ho do peňaženky, aby som ho nestratila. Mám ho medzi ostatnými bločkami,“ rozrozprávala sa Zita, zatiaľ čo rukou šmátrala v kabelke.

Napokon sa jej lístok mihol v prstoch a dievčina ho s otupeným záujmom preskúmala. Potom opäť zašla do húštiny šatstva a po niekoľkých minútach sa vrátila so Zitinou blúzkou. Na prvý pohľad bolo jasné, že ani tajomné chemické procesy rozpúšťania a filtrovania si so škvrnou neporadili. Slečna rozložila blúzku na pult a z igelitu odšpendlila lístok s krátkou poznámkou, ktorá konštatovala očividné.

„Prepáčte, ale tá škvrna nevyšla.“

„Ach, áno,“ sklamane poznamenala Zita a prvýkrát ju zamrzelo, že si v tržnici nedala lepší pozor.

„Aj tak vám musíme účtovať plnú sumu. Také sú platobné podmienky. Kolegyňa vás upozornila, že to možno nevyjde, nie?“

Zita si nič také nepamätala, ale prieť sa nemalo význam.

„Ako povieť.“

„Čím ste si to zababrali? Nejakým riadnym ekrazitom, čo?“

To už mohla rovno povedať zagebrili, durdila sa v duchu Zita, keď vyťahovala bankovku.

„Aróniovým vínom,“ odpovedala neochotne.

Jediné, v čom bola škvrna ochotná ustúpiť, bola farba. Namiesto okázalo bordovej sa zmierila s neurčito hnedastým odtieňom.

„Neviem, či je to ekrazit,“ dodala ešte so štipkou trpkosti.

Dievčina bola zrejme zvyknutá na inú kávu, lebo Zitinu námietku pochopila ako príležitosť veci si ujasniť.

„O tom nepochybujte. Táto škvrna vás prežije, to sa stavte.“

Zita sa zadívala na dievčinu, aby sa uistila, či to myslí vážne. Myslela. Svedčili o tom jej nechápavé rybacie oči so silno napusteným obočím. Proti svojim zásadám sa ani nepoďakovala, iba pozdravila a pobrala sa domov. Tam blúzku opäť vyvesila a sadla si oproti na posteľ.

Rozčúlenie ju cestou prešlo. Zostal len neprívetivý fakt, že tá nevzhľadná machuľa tu bude pravdepodobne dlhšie ako ona. Vlastne na tom nebolo nič poburujúceho ani osobného. Jednoducho, aróniový pigment bude ďalej hlásať svoje poslanstvo svetu, aj keď Zita už bude ta-tam. Uškrnula sa nad tým eufemizmom. Akoby sa zdráhala povedať mŕtva, tuhá, nebohá. Vždy trochu pohrdala frázami typu už je na druhej strane, zaspal, odišiel na večnosť. Nepohrdala ľuďmi, ktorí ich vyslovili, len tými vetami. Pretože Zita dobre vedela, pred čím všetkým sú ľudia schopní utekať, pred čím všetkým utekala ona sama. Mala pre zbabelosť pochopenie, len sa odmietala tváriť, že je to niečo iné, vzletnejšie.

Od tej chvíle začala myslieť na smrť a veci s ňou spojené. Posledné veci. Preto prikývla Natálii na jej excitovanú ponuku roddinného stretnutia, preto sa odhodlala zísť na koncert bývalého študenta. Chystať sa naň začala okolo šiestej. Zavčasu, ale nič lepšieho na práci i tak nemala. Predstava dlhého večera ju neľakala. Bola nočné vtáča. Spánok mala slabý už roky, a tak si zvykla príliš sa doň nenútiť. Nechávala to na telo. Počítala s tým, že pred jedenástou sa dnes nevráti. Ak bude chcieť ešte poďakovať spevákovi, zísť za ním do zákulisia a zaspomínať na staré časy, musí rátať so zdržaním. Postavila na kávu. Nie že by na ňu obzvlášť pôsobila, skôr zo zvyku. Chcela si zavolať taxislužbu, ale potom si spomenula, že má v telefóne novú aplikáciu. Tá sa však nedala použiť v takom predstihu, ako by si želala. S objednávkou

musela čakať na poslednú chvíľu. Zitu táto instantnosť vyvádza-
la z miery. Mala rada veci pod kontrolou. Ale to sa dnes už neno-
silo. Všetko sa riešilo buď príliš skoro, alebo príliš neskoro. Taxík
patril k tej druhej sorte. Zašla teda do kuchyne a len tak z dlhej
chvíle začala umývať sporák.

Zvonček sa ozval hneď, ako objednávku potvrdila, a Zita si
to, bohvie prečo, dala do súvisu. Prekvapilo ju, keď namiesto ta-
xikára zbadala pred dverami svoju susedku Adelu, mladú ma-
mičku z horného poschodia.

„Čo? Idem nevhod?“ postrehla jej krátky zmätok Adela.

„Ale nie, len som si práve objednala taxík.“

„Dokelu,“ vyhrklo dievča spontánne a vystrúhalo pritom
útrpnú grimasu.

„Prečo? Niečo si potrebovala?“

„Ale nič. Len som myslela, no... volala mama, zase má aryt-
miu a ja nemám s kým nechať malého.“

„Prepáč, Adelka, ale idem na koncert.“

„Jasné. Veď som len skúsila. Tak, príjemnú zábavu.“

Adela sa usmiala a odcupitala hore schodiskom. Vzápätí sa
ale vrátila.

„A kebyže len na chvíľu?“

Zita mala to urastené žieňa v oblube. Napriek tomu, že sa
Adela – aspoň pokiaľ Zita vedela – nevenovala žiadnemu špor-
tu, hrudník mala rozložitý ako plavkyňa. Dojem mohutnosti ešte
umocňoval krátky, akoby nedorastený krk a predsunutá brada.
Nebola to pekná žena, ale čo jej príroda ubrala na kráse, vyna-
hradila jej na povahe. Adela bola priateľská a nezištne priama.
Aj nepríjemné správy dokázala zvestovať tak, že ich človek bral
akosi samozrejme. Áno, v pivnici sú potkany, bude treba zavolať
deratizéra; áno, tú práčku treba odviezť do zberného dvora, nie ju
postaviť ku kontajnerom; áno, nebolo práve najbystrejšie vymýš-
ľať si takú chabú výhovorku. Okrem svojej vrodenej prívetivosti
však mala aj tienisté stránky. Všetečnosť, s akou sa informovala

o všetkých dostupných i nedostupných novinkách, veľmi pripomínala snorenie a tajomstvá šírila rovnako spoľahlivo, ako elektrické rozvody prúd. Napriek tomu Zite prirástla k srdcu. Považovala ju tak trochu za vnučku, ktorú nikdy nemala.

„Len bež. Aj tak sa mi na ten koncert až tak nechcelo.“

„Nič nerušte, to stihneme! Jedna noha tam, druhá späť! Kým prídem k našim, najskôr už bude po všetkom.“

Väčšinou to tak bolo. Adelina mama, bývalá zubná laborantka, trpela chronickou srdečnou slabosťou, a hoci žila s manželom, ten bol v kritických situáciách úplne nanič. Sedel vedľa ženy, stískal jej ruku a narietal, kým nedorazila dcéra. Adela s mamou prebrala dávkovanie liekov a ostražito pozorovala príznaky. Keď bolo treba, zavolala sanitku, ale väčšinou nevoľnosť prešla sama od seba. Niekedy pomalšie, inokedy celkom rýchlo.

S dvojročným Tinom jej zatiaľ pomáhala Zita. Teda, keď Adelín manžel nebol doma, čo sa stávalo pomerne často, keďže pracoval pre farmaceutickú spoločnosť vo Viedni. Zita brala túto svoju službu ako privilégium, a keď sa náhodou dopočula o tom, že Tinka strážil niekto iný, dokázala sa uraziť. Nie nadiľho, ale predsa. Adelu mala rada, no do chlapčáta sa priam zamilovala. Najviac ju na ňom dojímali zlatisté chlčky, ktoré pokrývali celé jeho drobné tieľko. Rada hovorievala, že takého chlpláča medzi bábätkami ešte nevidela. V dobrom rozmare ho nazývala Rin-Tin-Tin a hojdala ho pritom v trojštvrťovom takte. Tinko sa smial a rozhadzoval rúčkami. Podarené dieťa.

Zita zrušila taxík a o desať minút už stála v chodbe Adelinho bytu. Pokyny nepotrebovala, bola tu skoro ako doma. Adela nechala malého v postieľke s nejakou hračkou, lebo odchody boli predsa len problematické a potrebovali trochu dôvtipu. Nenápadné vyklížnutie počas hry sa osvedčilo najviac.

„Hneď som späť,“ pobožkala Zitu na spánok, pomýlená svojím materstvom.

„Neblázni, a radšej upaľuj. Zostanem, dokedy bude treba.“

„Nebojte sa, ten koncert stihnete,“ oznámila ešte Adela a zmizla.

Tinka zrejme zaujalo buchnutie dverí, pretože sa hneď ozval. Zita napochodovala do spálne, pripravená tíšiť jeho počiatkové rozladenie.

„Ale, ale, kto sa nám to tu mračí? A čo ten vtáčik? Toho necháš len tak?“ ponúkala mu znova hračku, ktorej príťažlivosť utrpela matkiným odchodom.

Tinko sa tváril, akoby ten malý trik prekukol a namiesto detskej zábavky upieral oči rovno na Zitu. Keby vedel rozprávať, aj prorokovať by mohol, pomyslela si v duchu, aby zahnila krátku neistotu, ktorú v nej jeho trúfalý pohľad vyvolal. Zdvihla batola na ruky. Rúčkou, čo jej pristála na tvári, si poplieskala po líci a potom do nej silno fúkla. Až teraz ju dieťa zobralo na milosť a nechalo sa obalamutiť. Ešte, hovoril jeho smiech, vyčkávať-uci repete. A Zita s radosťou pridávala fúknutie za fúknutím, až kým sa mláďa celkom nepoddalo jej opatere.

Na rozdiel od toho, čo Adela predpovedala, trvala matkina arytmia tentoraz dlho. Koncert sa už dávno začal, keď sa vrátila domov s unaveným výrazom a cédečkom Posledné veci.

„Panebože, kde si to zobrala?“ obracala Zita v rukách plastový obal.

„V Sonete sa ešte svietilo, tak som ich presvedčila, že to nevyhnutne potrebujem. Ako odškodné.“

„Aké odškodné? Tinko bol ako anjel, ani raz nezaplakal. Pozri naňho, ako odfukuje.“

Adela si stiahla topánky a naboso pricupitala k otvoreným dverám spálne. Zita jej zastala za chrbtom. Tinko spal na bruchu s pootvorenými ústami a nôžkou prestrčenou pomedzi drevené rebrá postieľky. Jednoduchosť toho obrazu bola očistná.

„Tomuto sa žiaden koncert nevyrovná,“ zašepkala Zita, keď sa obe vynadávali.

Adela sa konečne zvrtila a oblažila Zitu sklúčenou grimasou.

„Ako vám to všetko vynahradím, teta Zita?“

Zita prižmúrila svoje belasosivé oči, ktoré vekom ešte viac vybledli.

„O niečom by som vedela, ak teda chceš.“

Adelin ubolený výraz konečne zmizol.

„Počúvam.“

„Pôjdeš so mnou na aukciu,“ oznámila jej Zita priamo.

„Na aukciu? Umenia?“

„No. A prečo by sme sa nemohli ísť pozrieť?“

„Veď mohli, len... o tom ja nič netuším.“

„A treba o tom niečo tušiť? Pozri, vezmeme so sebou Tina, a keď nebudeme vedieť, kam z konopí, zvrtneme sa a budeme sa tváriť, že musíme odísť kvôli decku.“

Adela sa krátko zasmiala.

„To znie ako plán.“

Už bolo po polnoci, keď Zita svojmu bývalému študentovi napísala správu, v ktorej svoju neúčasť ospravedlnila nevoľnosťou. Srdce, vymyslela si výhovorku, aspoň trochu blízku pravde. Kedysi by si to nebola dovolila, za svojich učiteľských čias klamstvom prísne pohrdala. Ale dnes už taká dôsledná nebola. Pochopila, že malá lož dokáže veci príjemne uľahčiť, a tak sa s dôslednosťou rozišla. Potom založila cédečko do prehrávača a vhupla do postele. Hudba bola baladická, prevažne o vzťahu muža a ženy. Večná to téma. Aj jej sa kedysi zdala nosná, no ich vzťah s Milom nikdy nebolo treba obzvlášť riešiť. Potýkali sa s kadečím, to nepopierala, ale vždy to boli skôr okolnosti, vonkajšie javy, epifenomény, nič ťažiskové. O manželstve ako takom nepochybovala nikdy. Vlastne len raz, keď definitívne vyhasla ich nádej ohľadom dieťaťa. Spoločné dieťa, ako zakaždým nezabudol zdôrazniť Milo, pretože ona deti mať mohla. Minimálne biologicky tomu nič nestálo v ceste. Na tie roky nespomínala rada, ale prežili ich. A napokon ich to možno aj zbližilo. Aspoň sa tým spätne utešovali. No vôňa novorodenca, akou ju opantával Tinko, do ich sveta nikdy nevstúpila.

(1968)

Mali čerstvo po maturite a svet sa im zdal na dosah ruky. Ešte aj s tým Francúzskom to vyšlo. Z krátkeho študijného pobytu na Parížskej univerzite si Zitin bratranec Jozef priniesol nielen akademické kontakty, ale aj známosti oveľa užitočnejšie, ako sa vtedy Zite zdalo. Niekoľkým priateľom vrátane nej sprostredkoval brigádu pre organizáciu, ktorej meno Zita nedokázala poriadne vysloviť, zato náplň jej činnosti úprimne schvaľovala – spoločnosť budovala sieť kempingových táborov na pobreží Atlantiku. Ona, spolužiačka Viera, večne zadumaný Jozef a jeho kajakový debl Milo tak skončili v dedinke Pissos, zopár desiatok kilometrov od Bordeaux. Už len to, že boli z Československa, im vynieslo značný kredit. Meno Dubček vtedy skloňovali všetci, ešte aj francúzske školopovinné deti. Po májovom moskovskom stretnutí, odkiaľ Dubček odišiel s pokarhaním od Brežneva, sa celou západnou Európou niesol povzbudivý pokrik Czeko-Czeko-Czeko.

Už samotná cesta vlakom do Paríža bola dobrodružstvom. Dievčatá sa chveli vzrušením, mlčky vyzerali z okien a v každom detaile rozoznávali výhody Západu oproti Východu. Polia boli úhľadnejšie, mestechá malebnejšie, stromoradia pravidelnejšie a ľudia farebnejší. Farebnosť bola asi to najvýraznejšie, čo Zite udrelo do očí. Žiarivé kombinácie žltej a ružovej, fialovej a zelenej, krikľavooranžovej s hnedou v nej vyvolávali závrtný pocit slobody. Jej hráškovozelené šaty sa zrazu zdali byť príserne upäté, hoci si ich kupovala len nedávno, práve na túto príležitosť. A to ešte neobjavili hojnosť obchodov! Dievčatá sedeli oproti sebe a naklonené jedna k druhej si pod vyklápacím stolčekom

z času na čas stisli ruky. Jozef bol po celý čas zabratý do čítania a prerušil ho len kvôli občerstveniu, ktoré ženská časť výpravy vyčarovala z ruksakov. Milo sa miestami pokúšal o konverzáciu, ale príliš sa mu nedarilo. Dievčatá sa síce ochotne bavili na jeho vtípoch, no témy ďalej nerozvíjali. A tak ohniská družnosti hasli skôr, než sa stihli skutočne rozhorieť. Všetci sa s tým zmierili. Napokon, vzrušenie z prvej cesty na Západ prežívali spoločne, takže všetky ostatné vnemy museli počkať.

Zanietenie opadlo, až keď krajina za oknami potemnela a výhľad neponúkal nič zaujímavejšieho než odlesky vlastných portrétov. Vtedy sa Zita konečne osmelila a odhodlala sa obzrieť si Mila bližšie. Vysoký, na ňu až privysoký fešák s dlhou ofinou cez pol čela a trochu pretiahnutou, no ušľachtilou tvárou, preťatou dvomi zvislými vráskami pozdĺž úst. Zaujímavý typ, ale nič pre ňu. Odjakživa, teda aspoň odkedy pre ňu druhé pohlavie začalo existovať, dávala prednosť ležérnym suverénom. Vlastne trochu tuctovým triednym baličom. A to nebol Milov prípad. Nevedela si ho spojiť ani s vodnými športmi, ktorým sa údajne venoval, ani s elektrotechnikou, ktorú druhý rok študoval na vysokej škole. Viera jej opäť stisla ruku, aby ju upozornila, že na Mila už hodnú chvíľu zíza, a začína to byť nápadné. Zita sa pousmiala a tým sa to skončilo. Milo pre ňu po zvyšok cesty prestal existovať.

Do Pissosu dorazili na druhý deň, po noci strávenej v akomsi kresťanskom internáte s oddeleným ženským a mužským krídlom. Zišli sa tu dobrovoľníci z celého sveta. Niekoľko Čechov, Maďarov, dvaja Angličania, španielski skauti, Švajčiari – tí sa držali bokom, a jedna Nemka, dlhá ako výškarská žrd'. Všetci boli naskladaní v spoločnej chate, ktorá mala najlepšie roky už za sebou. Na oddelenosť pohlaví tu nikto nedbal. A tak sa mládežníci družili napriek jazykovým, národnostným i rodovým rozdielom. V izbách bývali po troch, po štyroch, komu ako vyhovovalo, a cez deň vedno klčovali lúku, na ktorej mal v blízkej budúcnosti vyrásť kemp. Zita sa pridŕžala Viery. Boli spolužiačky z esvéšky

v Malackách a obe sa mali od septembra presťahovať do Bratislavy, kde sa chystali študovať – jedna pedagogiku, druhá potravinársku chémiu. Ako dvojica vyzerali nesúrodno. Zita bola útla, biela od hlavy po päty a celkovo pôsobila krehko. Z Viery sršala nezlomnosť. Vzbudzovala predstavu predátora, schopného prežiť aj v tých najkrutejších podmienkach. V ničom sa nepodobali. Možno preto si tak rozumeli.

Leto bolo daždivé, čo dobrovoľníkom poskytovalo zámienku pri každej príležitosti zvolať *il pleut!*, a namiesto brigády sa stopom dopraviť k pobrežiu, kde sa už mohli nerušene kúpať. Tých pár kvapiek dažďa nikomu neprekážalo. Z Jozefa sa napokon vykľul celkom príjemný, i keď trochu monotónny spoločník. Zaujímal ho predovšetkým jeden francúzsky filozof, istý Lévinas, o ktorom bol schopný rozprávať celé hodiny. Pravda, ak vás práve nezaujímal téma epifánie tváre, čoskoro ste sa začali nudiť. Na rozdiel od neho bol Milo v konverzácii tak trochu nemehlo. Jeho vášňou boli mikroprocesory, no keď mal o nich niečo povedať, škrabal sa za uchom, používal nezrozumiteľné skratky ako NAND, RAM alebo CPU a potom sa nekonečne zamotával pri ich vysvetľovaní. V každom prípade, o integrovanej elektronike ste sa od neho veľa nedozvedeli. A tak dievčatá dali prednosť cudzokrajnej spoločnosti. Viera si začala s jedným Maďarom a Zite sa ušiel ryšavovlasý Angličan Nick.

Veľa toho spolu nenahovorili, keďže Zita nevedela ani slovo po anglicky a Nick sa, pochopiteľne, o slovenčinu neusiloval. Zato jeho úsmev s pahltne roztvorenými čelúšťami hovoril za všetko. Bolo to lacné víťazstvo. Jeho, pretože Zita celú záležitosť brala skôr ako prehru. S istými výsadami, no bez skutočného potešenia. Napriek tomu sa akosi ustálilo, že Zita s Nickom sú dvojica. Aj služba v kuchyni sa im ušla spoločne. Pravidlom bolo spracovať všetky zvyšky z predošlého dňa. Zostali párky, nejaká zelenina a paradajkový pretlak. Zoči-voči takej ponuke si Zita nevedela rady, no Nick sa ukázal byť celkom praktický